

SLOVENSKI

vestnik

GLASILO SLOVENSKE KOROŠKE

LETNIK VI

CELOVEC, SOBOTA, 17. XI. 1951

ŠTEV. 81 (450)

Gre jim le za glasove, dolžnosti so jim deveta briga

Jasne ugotovitve k seji Koroškega deželnega zbora

Celovec, 14. november 1951. Danes je v Deželni hiši zasedal Koroški deželni zbor in med drugim razpravljal o poročilu odbora za kmetijstvo in gozdarstvo o razdelitvi in uporabi denarjev iz Marshallovega plana v okviru pospeševanja kmetijstva. Poročevalec je bil socialistični poslanec Tillian.

Kakor znano, je deželni zbor na seji 21. majnika t. l. soglasno sklenil, naj Kmetijska zbornica preko deželne vlade predloži deželnemu zboru poročilo, kako je uporabila in razdelila denarje, ki jih je za pospeševanje kmetijstva dobila dodeljene iz sredstev Marshallovega plana, in sicer z imensko navedbo, kdo je sprejel podporo, v kakšne namene in kakšne zneske je prejel. Poročilo, ki ga je dobil deželni zbor predloženega, ni odgovarjalo temu sklepu. Kmetijska zbornica, ki je imela za pripravo poročila več kot 150 dni časa, je namreč predložila samo poročilo, ki je bilo skrajno nejasno in je vsebovalo samo razčlenitev podeljenih denarjev na sodne okraje oziroma na politične okraje. Kljub takemu omalovaževanju najvišje oblasti v deželi pa je odbor za kmetijstvo in gozdarstvo — v katerem so zastopane vse tri stranke — na svoji seji 5. novembra soglasno predlagal deželnemu zboru, naj vzame to poročilo na znanije.

Deželni zbor je o poročilu razpravljal 7 ur. K poročilu so govorili za SPOe: posl. Rupert Poscharnig, Hans Sima in Anton Traunig; za VdU: posl. Hans Ebner, dr. Scienzi Otto in Mathias Leitgeb; za OeVP: posl. Hermann Gruber, Hans Ferlitsch in Josef Ritscher. Po sedemurnih bolj volilnemu dvoboju podobnih dolgovernih govorcah je deželni zbor proti volji in glasovom OeVP zavrnil poročilo ter ga vrnil odboru za kmetijstvo in gozdarstvo v nadaljnje obravnavanje.

V naši zadnji številki smo javnost opozorili na dejstva, ki jih je spravilo prav to poročilo na dan. Poročilo je razgalilo skrajno pristranost Kmetijske zbornice do našega ozemlja. Pokazalo je namreč, da so sedanji vlastodržci v Kmetijski zbornici slovensko ozemlje pri delitvah podpor zapostavljali in nasproti krajem, iz katerih izvirajo OeVP-jevski in Bauernbundovski glavači Ferlitsch, Schmied, Gruber itd., tako prikrajševali, da podobnega primera ni mogoče najti v nobeni demokratični državi.

Nismo pričakovali, da bo kateri izmed poslancev deželne zbornice prišel na sejo točiti solze pomilovanja nad krivicami, ki so bile po Kmetijski zbornici prizadejane našim krajem. Vendar bi bilo na mestu in dolžnost vsakega poslanca, predvsem pa tistih, ki so se tako „zavzemali“ za kmete, da bi se v tej dolgoverni razpravi dotaknili te očitne krivice, ki je iz poročila razvidna na prvi pogled. Toda o tem v deželnem zboru ni padlo niti besedice. Molčečnost vseh 36 poslancev je pokazala, da je poslanecem vseh strank — tako OeVP, VdU in KPA kakor tudi SPOe — deseta briga, ali so kmetje naših krajev na splošno, posebej pa še njihovi volilci od vseh milijonov kaj dobili ali če niso nič dobili. Današnja seja deželne zbornice je bila najizrazitejši dokaz, da gre vsem tem strankam in njihovim poslancem le za to, da z obljubami nalovijo po naših krajih volilcev, da pa nimajo prav nobenega interesa teh obljub izpolniti, niti ne pokazati na gorastne krivice in početje posameznih OeVP-jevskih mogotcev z ljudstvom naših vasi.

Od Gruberja in Ferlitscha ter njihovih OeVP-jevskih pajdašev, ki živijo in se debe-

lijo od samohvale in samooboževanja, bi spričo njihove zlonamernosti in pobratenosti z SA Standartenführerjem Steinacherjem bilo več kot otročje računati s toliko korektnosti. Da se VdU ne bo potegnil za našega človeka in da se požvižga tudi na svoje volilce, je jasno, saj je njegov namen samo ščuvanje in hujskanje za dosego režima, ki je pri nas na isti način prišel na oblast 1938 in ki je ob nepopisnem trpljenju in krvoprelitju našega ljudstva propadel 1945.

Govorniki SPOe, ki so sicer v znamenju pravice in resnice obrali in razcepili na Gruberjevi in Ferlitschevi domeni zadnjo dlako, pa so enako mirnodušno prešli očitno dejstvo, da je v Koroškem kmetijstvu poseben in izredno pereč problem baš v čedalje večji zapostavljenosti vsega slovenskega ozemlja, to se pravi tudi kmetov, ki sledijo SPOe.

Kmetovalci naših dolin! Spoznajte vsi, tudi tisti, ki ste zaverovani v ljudi, ki jih včasih komaj po imenu poznate, da vse tri stranke in njihovi „Bauernbundi“ in „Bauernschafti“ igrajo z vami tragično burko, da so jim mar samo vaši glasovi, vaša usoda in trpljenje pa so jim deveta briga. Doslej ste jim dajali glasove, svojo hvaležnost pa izkazujejo s tem, da se potegujejo za svoje kraje, ki jih čisto niti izvolili niso.

Da se ne zgodi, da bi tudi v Kmetijski zbornici z vašimi glasovi sedeli tuji ljudje, marveč da dobijo naši kraji odgovarjajoče število zastopnikov iz vaše srede, volite 25. novembra „Kmečko gospodarsko zvezo“.

Jugoslovanska pritožba pred OZN

Na zasedanju Glavne skupščine Organizacije združenih narodov v Parizu so po večdnevni razpravi končno le uspeli sestaviti dnevni red, ki vsebuje nič manj kot 72 točk. O večini teh točk so sicer že razpravljali na prejšnjih zasedanjih, kljub temu pa ostane še precejšnje število nerešenih vprašanj, pri katerih gotovo ne bo lahko najti sporazuma. To se je videlo že pri sestavi dnevnega reda, predvsem pri jugoslovanski zahtevi, naj se na dnevi red sprejme tudi pritožba Jugoslavije proti sovražnemu delovanju Sovjetske zveze in njenih satelitov proti jugoslovanski državi. Sovjetski in poljski zastopnik sta namreč za vsako ceno skušala preprečiti, da bi Glavna skupščina razpravljala o tem vprašanju, končno pa je bila jugoslovanska zahteva sprejeta na dnevni red z veliko večino glasov, ker sta proti temu glasovala le sovjetski in poljski zastopnik.

Za jugoslovansko vprašanje vlada v OZN sploh veliko zanimanje in je bila jugoslovanska zahteva sprejeta v duhu odločne solidarnosti z Jugoslavijo. Prevladuje namreč mnenje, da je mir nedeljiv in da torej napadalna politika

Sovjetske zveze proti Jugoslaviji neposredno ogroža svetovni mir. To pa nalaga OZN dolžnost, da se odločno zavzame za odstranitev tega nevarnega položaja in zato je tudi pretežna večina delegatov ocenila jugoslovansko zahtevo kot pomemben prispevek za mir.

Poleg jugoslovanske pritožbe bo Glavna skupščina razpravljala med drugim tudi o omejitvi in sorazmernem zmanjšanju oborožitve sil in orožja vseh vrst, o možnosti izvedbe svobodnih volitev v Vzhodni Nemčiji in številnih drugih vprašanj. Eno najvažnejših vprašanj dnevnega reda pa bo vsekakor deklaracija o pravicah in dolžnostih držav, o kateri so razpravljali že na zadnjem zasedanju.

London. — V Veliki Britaniji je po izjavi finančnega ministra po omejitvi uvoza hrane zelo naraslo kupovanje živil. V nekaterih delih Londona so kupili dva do trikrat več živil kot prejšnje dni. Gospodinjje so ves dan kupovale, konzervirano meso, sadje in zelenjavo. Ker se širijo glasovi o novem racioniranju sladkorja, slanine in surovega masla, se je še bolj povečala panika.

Churchillova pot v Ameriko

Ko je prišel po zadnjih volitvah v Angliji na krmlilo Churchill s svojo konservativno vlado, se je takoj moral oprijeti reševanja težkih notranjih in posebno zunanje političnih vprašanj. Položaj Velike Britanije v svetu se je znatno poslabšal zlasti po dogodkih v Perziji in Egiptu, kar pa je imelo za posledico tudi velike težkoče v notranji politiki. Predvsem se mora Churchillova vlada boriti z gospodarskimi težavami, ki jih v veliki meri povzročajo veliki izdatki za oboroževanje.

V veliki stiski se je Churchill spomnil strica iz Amerike. Da bi si izprosil čim več, se je odločil, da kljub visoki starosti odpotuje osebno čez veliko lužo v obljubljeno deželo — Ameriko in v izdatni meri oriše velike težave, s katerimi se mora boriti njegova država. Tako so po seji ministrskega sveta sporočili, da namestnik Churchill prve dni januarja odpotuje v Washington, kjer se bo razgovarjal s predsednikom Trumanom. Spremljal ga bo zunanji minister Eden, minister za odnose z Britansko skupnostjo narodov lord Ismay in lord Cherwell, ki je bil šef britanske atomske službe.

Predstavniki kanadskega znanstvenega sveta pa je izjavil, da bo Churchill ob tej priložnosti prišel tudi v Ottawo, kjer se bo sestal s kanadskim ministrskim predsednikom. Med

tem javljajo iz Londona, da bo šel britanski finančni minister verjetno še prej v ZDA, in sicer v času, ko bo parlament na počitnicah, ki bodo trajale, kakor so javili, od 7. decembra do 29. januarja.

Pri razgovorih med Churchillom in Trumanom bodo prav gotovo v ospredju gospodarska vprašanja. Churchill je v svojem govoru predtekli teden poudaril potrebo, da Velika Britanija dobi od ZDA za 300 milijonov dolarjev pomoči, in sicer za sanacijo svojega gospodarstva. S tem v zvezi pa se pripominja, da bo treba gotovo znova proučiti položaj posameznih evropskih držav, ki uživajo pomoč. Anglija bo verjetno zahtevala, naj se od 7 milijard dolarjev, ki jih je ameriški kongres odobril za Evropo, dodeli njej znaten del.

Predvidevajo, da bo Churchill tudi znova načel vprašanje svojega sestanka s Stalinom, ki pa ga imajo v ZDA v sedanjih okoliščinah za nekoristnega. Na seji spodnje zbornice je Churchill s tem v zvezi na vprašanje laburističnega poslanca Doodsa o možnosti takega sestanka izjavil: „Za sedaj ni načrtov za pogajanja s Sovjetsko zvezo o splošnih vprašanjih, toda možnost sestanka v visokih instancah se ne more izključiti, če se bodo okoliščine pokazale ugodne.“

Kmetovalci!

Vsi v obrambo proti zapostavljanju in izkoriščanju. Uveljavite svoje zahteve združeni in enotni v

Kmečki gospodarski zvezi

Volitve v Kmetijsko zbornico

Današnji številki prilagamo volilne listke Kmečke gospodarske zveze za volitve v deželno kmetijsko zbornico, okrajne kmečke zbornice in krajevne kmečke odbore. V kolikor jih imate preveč jih razdelite med svojimi sosedi, da bo imel sleherni volilni upravičenec naših vasi v rokah glasovnico z napisom

Kmečka gospodarska zveza Bauern-Wirtschaftsbund

Volilni upravičenci! Zanimajte se pravočasno pri svoji občini, kje in koliko bo odprtih volilnih lokalov za volitve 25. novembra. Prav tako ne pozabite zanimati se za volilni čas, to se pravi, v katerem času bodo v posameznih občinah odprta volišča. To je važno za vsakogar, da nihče ne bo zamudil časa, ki je predviden za oddajo glasov.

Izvoljeni bodo novi nestalni člani Varnostnega sveta

Glavna skupščina se bo ukvarjala tudi z izvolitvijo novih nestalnih članov Varnostnega sveta, ker poteče mandat Jugoslavije, Ekvadorja in Indije koncem tega leta. Po poročilih iz Pariza bo Indijo nadomestil Pakistan, Ekvador pa Čile, medtem ko se za tretji sedež potegujejo kar tri države, Bela Rusija, Grčija in Filipini. Največ izgledov za izvolitev ima najbrž Bela Rusija, ker jo poleg Sovjetske zveze in njenih satelitov podpirajo tudi Velika Britanija in številne druge države. Amerika trenutno sicer podpira Filipine, je pa mogoče, da bo glasovala za Grčijo, da Evropa ne bi izgubila sedeža.

Peron spet zmagal

Preteklo nedeljo so v Argentini volili predsednika in podpredsednika republike, guvernerje 14 pokrajin, 149 poslancev, 30 senatorjev in člane nižjih upravnih organov vse do občinskih uprav. Kakor je bilo pričakovati, si je diktator Peron tudi pri teh volitvah zagotovil popoln uspeh in je njegova stranka „Movimiento Peronista“ zmagala z veliko večino.

Pri teh volitvah so prvič imele volilno pravico tudi ženske, tako da je bilo 8,7 milijona volilnih upravičencev. Skupno je postavilo kandidata 10 strank, in sicer kar 25.000. Poleg Peronove stranke so najmočnejše še radikalna stranka, demokratska (konservativna) stranka, socialisti in komunisti.

Da bi si zagotovile čim večje število glasov, so si stranke izmislile stroge kazni za tiste volilne upravičence, ki bi se volitev ne udeležili. Tako morajo taki „grešniki“ plačati vsoto 50 pezosov in celo leto ne bodo smeli opravljati javnih funkcij. Poleg tega take osebe nimajo pravice, da bi odpotovale v tujino. Tudi za iste volilce, ki se volitev vsled bolezni niso mogli udeležiti, obstojajo strogi predpisi. Za pred volitvami so se morali prijaviti zdravniškim komisijam in je vlada v ta namen določila 1.600 zdravnikov, ki imajo nalogo, da ugotavljajo če so bili posamezni volilci in volilke v resnici bolni.

Izdelki ptujske „Pletarne“ na tujih tržnicah

Zadruga „Pletarna“ v Ptujju izvažata čedalje več svojih okusnih pletenih izdelkov na tržišča v ZDA, Avstrijo, Zahodno Nemčijo, Švico, Norveško in na Švedsko. Pred kratkim so odposlali v ZDA 10.000 košaric. Veliko zanimanje je tudi za torbice iz rogoznice in koruzne slame. Pletarstvo v ptujskem okraju je zelo važna gospodarska panoga z bogato tradicijo. Zadruga „Pletarna“ je po osvoboditvi zasidrala 7 ha površine s plemenito vrbo, rogozno slamo za pletenje torbic pa dobiva v glavnem iz Vojvodine.

Predstavili so se

K dolgi verigi pristranosti kmetijske zbornice do podeželskega ljudstva Zilje, Roža, Gur in Podjune ter zapostavljanja njegovega kmetijstva na račun nemškega dela dežele so v zadnjih dneh vse tri stranke, tako OeVP in VdU kakor tudi SPOe prikovale nov člen.

Za pred vratmi stoječe volitve v kmetijski zbornico so se vse tri stranke predstavile s svojo firmo in svojimi kandidati. Spričo tega, da je bilo naše ozemlje od vseh ljudi, ki so doslej bodisi v kmetijski zbornici, bodisi v Landesbauernschafti ali še prej v Landeskulturratu dajali smer in odločali o pospeševanju koroškega kmetijstva, stalno oškodovano in bilo deležno vedno manj pomoči in ukrepov pospeševanja, nas razumljivo zanima, kdo so ljudje, ki so jim posamezne stranke poverile važne in težke posle v kmetijski zbornici.

V naših vrstah so tudi bivši Landbundovci in nacionalsocialisti, pravi v svojem proglašenju „Kärntner Bauernbund“ in se predstavlja s 24 kandidati, ki jim načeljujejo

Hans Ferlitsch, namestnik dež. glavarja in vodja bivšega Landbunda

Herman Gruber, sedanjí prezident kmetijske zbornice

inž. Valentin Maierhofer, ki je bil na vplivnem mestu v štabu Maier-Kaibitscha.

V nadaljnjem izsledimo kot kandidate še veleposestnika Hansa Marescha iz Humberka in dipl. Landwirta Hermana Metnitza ter Albina Petschniga.

OeVP-Bauernbund je vsega kriv, kar očitajo danes tisoči kmetov kmetijski zbornici, poudarja na drugi strani v svojem proglašenju „Arbeitsbauernbund“, katerega predsednik in sedanjí viceprezident kmetijske zbornice Josef Steiner je nosilec kandidatne liste za kmetijsko zbornico. Med prvimi desetimi kandidati najdemo samo enega iz našega ozemlja in celo ta je na četrtem mestu.

Drugo garnituro nekdanjih Landbundovcev in nacionalsocialistov predstavlja VdU s svojimi kandidati pod imenom „Unabhängige Bauernschaft“. Kot zastopnika našega ozemlja si predstavlja proslulega ravnatelja Goldbrunnhofa in visokega funkcionarja Reichsnährstanda na Bledu inž. Siegfrieda Wagnerja, ki je zdaj upravnik na Krautovem veleposestvu na Bistrici. Od ljudi, ki so z Wagnerjem na kandidadni listi, ne moremo pričakovati drugega kakor pa to, kar pravi pregovor: „Kar se je Janez priučil, tega Janez ne more opustiti“. Isto velja tudi za bivšega štabsleiterja Kreisbauernschafti inž. Walterja Angererja iz Moosburga.

Če sodimo po vrstnem redu na kandidatih listah, vidimo, da je to elita zgoraj navedenih strank. Vendar jih tudi to ne opere velikega madeža, ki so si ga v tej ali oni dobi svojega

Ob robu proslave

Ob tridesetletnici pripadnosti Gradiščanskega k Avstriji sta na nedeljski proslavi v Železnem govorila tudi zvezni prezident Körner in zvezni kancler Figl. V svojih govorih sta se zavzemala za enotnost države ter tudi pri tej priliki opominjala velesile na njihove obljube, ki so jih dale Avstriji.

Iz časopisnih poročil o proslavi ni razvidno, da bi bili govorniki povedali tudi kaj o tem, kakšne pogoje je država v teku treh desetletij nudila gradiščanskim Hrvatoma, da bi jim omogočila in zajamčila ohranitev in možnost razvoja njihovega samobitnega narodnega življenja.

Zloglasni list „Salzburger Nachrichten“ je to priliko izkoristil za svojevrstno propagando in povečevanje nekaterih najbolj razvptih koroških šovinistov. V skoro celo stran obsega-jočem članku je zapel slavo na dosmrtno ječo obsojenemu vojnemu zločincu Maier-Kaibitschu, njegovemu namestniku SS-Sturmabführerju Karlju Fritzu in seve SA-Standartenführerju Steinacherju, pripisujoč jim neke nemiljive zasluge za republiko Avstrijo.

O teh „zaslugah“ pa nimamo samo Slovenci, temveč z nami vred tudi širša avstrijska demokratična javnost bistveno drugačno mnenje, kakor salzburski oboževalci bivših nacističnih veljakov.

vladanja vtispi sami s skrajno pristranskim odnosom do kmetijstva naših krajev. Vsi so osebno odgovorni za to, da so naši kraji padli v tako zaostalost in da so dobili kvečjemu tretji del pomoči in podpor (včasih niti deseti del), ki so šle na nemško ozemlje. Pa tudi vodstvo in poslanci strank, ki jim pripadajo in ki jih je postavilo na kandidadno listo, se svoje odgovornosti napram volilcem nikakor ne more otresti, ker se niti enkrat ni potegnili za njihovo enakopravnost in izdatno pomoč k zacelitvi starih ran.

Povsem pa je važno še tole: Zilja, Rož, Gure in Podjuna bodo dali okoli 10.000 volilcev in jim zato pripada osem zastopnikov v kmetijski zbornici. Vse tri stranke pa imajo skupno komaj tri kandidate z jezikovno mešanega ozemlja na takem mestu, da imajo izgled na izvo-

litev. Vsi drugi glasovi volilcev teh strank bodo šli v prid kandidatom nemškega ozemlja, ki bodo — kakor imamo izkušnje — po izvolitvi poznali samo svojo bližnjo okolico, nas pa pustili na cedilu.

Te stranke in njihovi kandidati torej ne zaslužijo niti glasu iz naših krajev. Edino jamstvo, da bo dobilo naše ozemlje primerno število zastopnikov v kmetijsko zbornico, daje Kmečka gospodarska zveza — Bauern-Wirtschaftsbund. Njeni kandidati so ljudje iz naše srede in se — kar je baš odločilno — po poštenosti in iskreni volji, pomagati našim krajem do enakopravnosti, lahko pomerijo z vsakim kandidatom ostalih strank. Zato je za nas samo

Kmečka gospodarska zveza!

Zakon o Kmetijski zbornici je treba spremeniti

Pravna podlaga bližajočim se volitvam v ustanove Kmetijske zbornice je novi zakon, ki je bil po sklepu deželnega zbora uveljavljen koncem lanskega leta. Čim je bil letos objavljen, smo javnost opozorili na njegove pomanjkljivosti, predvsem pa na tiste določbe, ki najbolj očitno kratio pravice slovenskega kmečkega prebivalstva.

Pred nedavnim je Slovenska kmečka zveza kot strokovna organizacija, ki zastopa koristi slovenskega kmečkega prebivalstva, naslovila na koroško deželno vladu podrobno utemeljeno vlogo, v kateri opozarja na krivične določbe novega zakona, ki so v nasprotju z načelom enakopravnosti slovenskega ljudstva, ter predlaga spremembo onih določil v zakonu, ki postavljajo Slovence. Slično vlogo z zahtevo po novelizaciji zakona je poslala deželni vladi tudi Demokratična fronta delovnega ljudstva.

V obeh vlogah je izražen protest proti določbi novega zakona, ki priznava samo nemški

Deželni zvezi kmetijskih zadrug zastopnika v Kmetijski zbornici, dočim Zvezi slovenskih zadrug to zastopstvo odreja, kar je v kričečem nasprotju z določili zvezne ustave, ki izrecno predpisuje, da morajo biti Slovenci na Koroškem enako upoštevani in morajo uživati ista jamstva kakor ostali državljani. V vlogah je nadalje poudarjeno, da tudi določbe zakona o Kmetijski zbornici, po katerih je samo nemški jezik poslovni jezik Deželne kmetijske zbornice in okrajnih kmečkih zbornic, niso v skladu z ustavnimi predpisi. Končno je v vlogah izražena zahteva po zopetnem uzakonjenju predvojnega stanja, po katerem je imel vsak sodni okraj svojo okrajno kmečko zbornico, kar je najbolj odgovarjalo narodnostnim razmeram na Koroškem, medtem ko združitev dvojezičnih sodnih okrajev z nemškimi, kakor jo je določil novi zakon, omogoča preglasovanje, ki pravitako nasprotuje duhu in zakonitim določbam narodnostno-pravne enakopravnosti.

Smučarska skakalnica v Št. Janžu v Rožu se obnavlja

Vsi, ki smo bili preteklo zimo meseca februarja na smučarski prireditvi v Št. Janžu v Rožu, se še dobro spominjamo lepih ur, ki so nam jih nudili smučarji-tekmovalci. Mislim, da je še prav posebno ostalo v spominu onim, ki so smučarske skoke videli prvič v svojem življenju. Brez dvoma pa je smučarska skakalnica za Št. Janž v Rožu in s tem za Šentjanščano same velikega pomena. Zaradi tega zadnjo zimo ni bilo niti enega Šentjanščana, ki ne bi sodeloval ali pri gradnji sami, ali dal na razpolago hrano in slične potrebščine mladincem, ki so delali pri skakalnici, ali pa ob koncu smučarjem samim.

Na zadnji seji Koroške in vzhodnotirolske smučarske zveze v Vrbi je bil stavljen predlog oz. določen termin za šentjanško smučarsko prireditev za mesec februar. Takoj nato, ker je bila skakalnica že precej poškodovana, smo spet šli na delo in je dobila skakalnica že drugo sliko. Težko je naštetati vsa dela, ki so še potrebna, mislim pa, da bi vsak najlažje razumel na ta način, da si vsak sam ogleda oz. pomaga pri obnovi. Mladinci so že mnogo napravili

in zaslužijo posebno zahvalo šolarji, ki so mnogo prispevali, da bo skakalnica do določenega termina odprta.

Po sedanjem presojanju se bodo letošnje leto na tej skakalnici dosegli lepši uspehi kakor lansko leto, ker ima zdaj večjo strmino, odvisno pa je seveda od vremenskih razmer. Prav tako pričakujemo tudi še večjo udeležbo tekmovalcev, ker je termin že sedaj določen. Vsled pomanjkanja raznih sredstev pa mora biti vsakomur razumljivo, da skakalnica še ne bo popolnoma odgovarjala načrtu inž. Ploudeka, ker bi za to v prvi vrsti potrebovali več denarnih sredstev. Koroška in vzhodnotirolska smučarska zveza nam je sicer obljubila denarno pomoč, ostalo pa je žal samo pri besedah.

Gotovo pa si bomo znali tudi letos pomagati sami, kakor nam je uspelo lansko leto. Vsekakor pa je dejstvo, da so dobili samo za obnovo skakalnice v Sojnici celih 30.000 šilingov. Za nas pa naj velja geslo:

Pomagajmo si sami in uspeh naše smučarske prireditve v Št. Janžu meseca februarja ne bo izostal!

Novo gledališče v Ljubljani

Letos je dobila Ljubljana tudi novo gledališče, ki se je začelo organizirati kmalu po osvoboditvi, ko se je pokazalo, da je ljubljanska Drama mnogo premajhna, saj so bile vse predstave dan za dnem takoj razprodane in vedno je moralo oditi mnogo ljudi brez vstopnic.

Zato je Poverjenišvo za znanost in umetnost pri Mestnem ljudskem odboru sklenilo ustanoviti lastno gledališče, ki naj bi bilo nekakšno komorno gledališče, ki bo uprizarjalo predvsem moderna dela, dočim bo Drama

igrala klasična. K sodelovanju je to gledališče poleg nekaterih poklicnih predvsem povabilo igralce začetnike, ki imajo res veselje do gledališča. Prijavilo se jih je nad 140 iz vseh krajev Slovenije. Od teh je komisija izbrala 20.

Da bi se igralci še bolj živeli v svoj poklic, je vodstvo organiziralo petmesečni tečaj, na katerem so jim predavali znani gledališki strokovnjaki iz različnih področij.

Za prvo sezono so igralci naštudirali vrsto resnih in veselih del dramskih avtorjev novejšega časa. Vse to je jamstvo, da se bo novo gledališče priljubilo Ljubljancem ter uspešno posredovalo gledališko kulturo tudi med delavstvom in kmečkim prebivalstvom, saj ima namen hoditi na gostovanja v „vse kote slovenske zemlje“.

Manila. — Šest ur pred otvoritvijo volilnih lokalov za izvedbo občinskih volitev v Manili je bil od neznancev umorjen liberalni vodja Josue.

PO ŠIRNEM SVETU

Washington. — Ameriški obrambni minister Robert Lovett je z letalom odpotoval v Evropo, kjer bo prisostvoval sestanku atlantskega sveta, ki bo v Rimu 24. novembra.

Mulhouse. — 9. novembra so v bližini Staffelfeldena v Zgornjem Porenju odkrili novo ležišče petroleja v globini 1918 metrov. Sedaj privre na površje približno dva tisoč litrov petroleja na uro.

Rim. — V severni Italiji so dolgi deževni dnevi povzročili velike poplave. Pri tem je zgubilo 35 oseb svoje življenje. Po previdni cenitvi znaša dosedanja škoda na poškodovanih hišah, odplovljenih mostovih itd. več kot 30 milijard lir, t. j. skoraj 1 milijardo šilingov.

Hitlerjev brlog podirajo

Na vrhuncu svoje „slave“ si je Hitler dal sezidati na Obersalzbergu pri Berchtesgadeni svoj luksuzni „Berghof“ ter razkošne vile za svoje najozje prijatelje Göringa, Bormanna in druge, za armado svoje telesne straže pa posebno udobne SS-kasarne. Prepričan, da bo tretji rajh obstojal vsaj tisoč let, se Hitler ni pomišljal zazidati v ta poslopja 980 milijonov mark.

Temelji tega razkošja pa niso bili dosti trdni, da bi nosili stavbe tisoč let. Nekaj ameriških bomb med vojno je zadostovalo, da so se zamajali, zidovi pa razsuli. Po zmagi nad fašizmom.

Slovenska prosvetna zveza
priredi dramo

Kadar se utrga oblak

v nedeljo, 18. novembra ob 14. uri

pri Pušniku v Ločah

v četrtek, 22. novembra ob 20. uri in v

soboto, 24. novembra ob 20. uri

pri Prangerju na Brnci

K številni udeležbi vabi

Odbor.

stično Nemčijo so zasedbene oblasti zasegle poškodovana poslopja z obširnimi zemljiščem. Letos so vse skupaj izročili bavarski vladi pod pogojem, da ta kraj ne bo postal svetišče in romarski cilj nepopoljšljivih nacistov in neofašistov.

Te dni je neka Münchenska firma po naročilu bavarske vlade pričela s podiranjem Hitlerjevega „orlovskega gnezda“. Dela bodo opravljena do spomladi, ko o luksuznem brlogu nekaj vsemogočnih nacističnih tiranov ne bo več sledu. Zbrisani bo z obličja zemlje...

Informbirojevsko „zakonodajstvo“

V Bolgariji so letos v avgustu objavili dekret, s katerim so podpržavili vsa sredstva za tiskanje in razmnoževanje. Ne gre pa tu za tiskarske stroje, ker so tiskarne že zdavnaj podpržavljene. Gre, kot je razvidno iz prvega člena dekreta — tudi za pisalne stroje.

V Bolgariji se bojijo že pisalnih strojev in zato mora biti vsak, ki poseduje pisalni stroj, „zanesljiv“.

Prav tako je Bolgarija postavila pod državno kontrolo vsako fotografiranje, tudi amatersko, s posebno Uredbo o organizaciji ter o ideološkem, političnem in umetniškem usmerjanju fotografske dejavnosti. Vsak bolgarski državljani, ki hoče fotografirati, mora prijaviti svoj fotografski aparat in mora biti član združenja, v katerem bodo tudi tečaji — marksizma-leninizma. V bodoče bodo bolgarski fotografi fotografirali po državni uredbi in „ideološko“ usmerjeno.

180 štokelj na poti v Belgijo

Na pobudo zooloških vrtov iz inozemstva love lovska društva po vsej Jugoslaviji divjad, kakor medvede, volkove, jelene, srne, lisice pa tudi ptice. Ujete živali zbirajo v zagrebškem zoološkem vrtu, od koder jih izvažajo v inozemstvo. V zameno za divjad bodo jugoslovanski zoološki vrtovi dobili razne eksotične živali. V začetku septembra so iz zagrebškega zoološkega vrta poslali v Belgijo 180 štokelj.

Izdajatelj, lastnik in založnik lista: Dr. Franc Petek, Velikovec. Uredništvo in uprava: Celovec, Gasometergasse 10. Telefon 1624/4. Za vsebino odgovarja: Rado Janežič. Tiska: Kärntner Druck- und Verlagsgesellschaft m. b. H. Klagenfurt. — Dopisi naj se pošiljajo na naslov: Klagenfurt, 2, Postschließfach 17.

Enake pravice in enake dolžnosti ter enako pomoč vsem, ki so je potrebni!

Edino kandidati Kmečke gospodarske zveze jamčijo, da se bodo borili za uresničenje tega načela

Jože Lacko

Kmetje so odhajali spat s skrbjo. Nemška oblast ni segala samo po ljudeh, ki so morali z domov, ni segala samo po mladini, ki je morala v vermanšaft in na fronte, nemška oblast je začela segati po domovih, po posestvih. Kmet ni bil več gospodar na svojem.

Ponoči je potrkalo na okno. Hiša je bila tik žandarmerije. Kmet se je preplašil: „Za božjo voljo, Lacko! To si ti! Beži!“ Ali Lacko se je smehljaj. Tako se je znal smehljati samo on. Ne, Lacko se Nemce ne boji! Kmetova vrata so se potihoma odprla. Kmetica je morala seči v tunko, fant je moral skočiti v klet. V izbi in za zapahnenimi vrati pa je kmet zvedel, kako je po svetu, kako se je začela puntati Slovenija, Hrvatska, Srbija. Lackova beseda je znala pregnati strah pred Nemci, ki se je ljudem zalezal že v kosti. Mladi svet je bil povsod na njegovi strani, mladi svet se je začel zbirati okrog njega. Ko je odhajal, so mu želeli vse najboljše na pot in ga povabili še za drugič. „Če bi bili vsi Lacki,“ je vzdihnil kmet po njegovem odhodu, „bi Nemcem trda predla.“ Res je bilo Lackov takrat še malo, ali bilo jih je vedno več. Fantje niso hoteli več v vermanšaft, niso več hoteli v zapore, da bi jih streljali za talce ali odganjali v taborišča. Lackova skupina se je širila...

To je bil upor... Ponoči so žandarji aretirali v dolini dva kmeta — v Mariboru so takrat streljali talce na široko — ter ju gnali proti Urbanu, tik pred žandarmerijo pa so jih počakali Lacko in njegovi, pobili žandarje ter rešili kmeta. Drugi dan so govorile o tem vse Gorice, je govorilo Ptujsko polje, so govorile Haloze, so govorili o tem delavci po tovarnah, v Ptuj, v Mariboru, v Gradcu so si

Ljubca povej, povej

„Ljubca povej, povej
al me še ljubiš kej?
Al me še ljubiš kej,
dekle, povej!“

Očka me kregajo,
mam'ca mi branijo,
jaz ti tako povem,
da te ne smem!

Očka te kregajo,
mam'ca ti branijo,
jaz pa nemaram nič,
pojem ko ptič.“

o tem pošepetavali po kavarnah tisti, ki so zapustili domovino in šli pomagat Nemcu. Lacko, to je bila vest, ki je pekla in žgala, ki je trdo opominjala... Kmetje so ustavljali pluge med oranjem, delavci so si pošepetavali med stroji... Da, to je bil Lacko, to je bil Osojnik. To so bile Slovenske gorice.

Izdajalci so zatrepetali. Zbali so se za svoja majhna in podla življenja. Zato so začeli vohati za puntarji. Izdajalec je bil tisti, ki je prignal žandarmerijo in vojaštvo. Ko so jih obkolili ob Pesnici, so se tolkli do zadnjega. Prebili so se samo Osojnik, Lacko in nekaj tovarišev. Lacko je bil težko ranjen, na pol živ. Tak se je privlekel do nekega kmeta. Ta ga je gladko sprejel, ga skril na skedenj, zvečer pa se splazil od hiše.

Borba drugo jutro je bila kratka. Lacko je bil preslaboten, da bi se mogel braniti, brez moči, da bi mogel pobegniti. Planil je s skedenja — in ujeli so ga živga. Takrat so vztrepetale Slovenske gorice, je vztrepetalo Ptujsko polje, so vztrepetale Haloze, glas je šel po vsej Stajerski in daleč čez meje. Pot od kmetovega skednja do Ptuja je bila za Lacka strahotna. Takrat je šel šepet preko Gorice, Haloze in Polja. Kamor koli je prinesel besede, je delo zastalo. Plugi so obstali sredi brazd. „Lacko so ujeli.“ Žanjice so nehale žeti: „Po mestu ga gonijo in mučijo, da ni več podoben človeku. Otroka so prignali predenj ter ga mučili. On pa: ‚Oprosti mi, sinček, odpusti mi!‘ Rabljem pa: ‚Zakaj nas mučite, ko veste, da ne boste ničesar izvedeli? Zakaj me že ne ubijete?‘“

Po tovarnah so delavci ustavljali stroje in se zbrali v gruce. Delavec je moral reči: „Vse nas je lahko sram, da smo še tu!“ Tisti dnevi so bili strahotni. Ko se je zvedelo za njegovo smrt, ter je hotela kmetica moliti za Lackovo dušo, ji je hčerka popravila: „Za nas moli rajši, ne za Lacka. Za nas, ki trepetamo pred Nemci, namesto da bi pomagali Lacku.“ Fant, ki je naletel v mestu na Lackovo procesijo, ni našel več miru. Preklinjal je Nemce in ponoči se mu je bledlo. Namesto da bi odšel v nemško vojsko, je odšel med Lackove. Mati mu ni branila. Poškropila ga je, ga prekrizala ter mu dejala: „Pojdi in maščuj!“

Ivan Potrč

Gozdni mož v Slovenjem Plajberku

Pred davnim, davnim časom, ko so pastirji na Tomaževi planini še pasli svojo živino in ovčke in je Zingarca še bila porastla z visokimi temnimi smrekami in so košate zelene bukve delale hladne sence nad hlevi, živali in pastirjem ter so domačini-drvarji ves teden sekali les na Zahtru, se je pojavil tudi gozdni mož. O tem nam še danes pripovedujejo stare ženice in očanci in naši pionirji prav radi poslušajo, kako so takrat drvarji in pastirji na Tomaževi planini ujeli gozdnega moža, ki ga pri nas doma imenujejo „horni mož“. Vedeti morate, da je ravno ta gozdni mož povedal tistim, ki so ga ujeli, da imajo

v Slovenjem Plajberku svinčeno rudo. Takole je bilo:

Pastirji so pasli, drvarji sekali vsak dan les. Seveda so imeli tudi svoje koče, da so čez noč spali in kjer so imeli spravljeno hrano in mleko. V glavni in najlepši bajti so imeli harejene police, kjer so postavljali mleko in delali sir in maslo. Srečno, veselo in zadovoljno so živeli pastirji in se igrali z jag-njeti in malimi telički. Nobeden tuj človek jih ni prišel motiti, zato so bili brez skrbi in pustili svoje kočice tudi čez dan odprte, ko so šli vsak za svojim delom.

Nekega dne pa pridejo domov in glej, ti-

sti pastir, ki je imel opravka z mlekom. opazi, da je pri vseh skodelicah mleka pobrana smetana in več kot polovico je manjkalo v vsaki skledi tudi mleka. Pastirji so ugibali in ugibali kdo da je bil, ki je prišel v njihovo kraljestvo in motil mir na planini ter jim dela skrbi. Tudi naslednjega dne so našli isto — samo da takrat v nobeni skledi ni bilo mleka. —

Pastirje pa je začelo še bolj skrbeti, ker se je to ponavljalo dan za dnem, dokler niso sami naredili konec. Poklicali so drvarje in jim povedali, kaj se pri njih dogaja in jih vprašali za nasvet, kaj naj ukrepejo. Modri drvarji niso dolgo premišljevali — takoj so vedeli spreten izhod in rešitev — star Fol-tan je dejal: „Nobeden hudič nam ne bo ušel, če se mi pripravimo“. In res je bilo tako.

Neko nedeljo, ko drvarji niso delali in tudi pastirji so imeli več časa, so se spravili na delo. Pripravili so vrvi, jermene in kole. Niso pa pozabili na žganje — tega so pripravili kar cele škafe. Tega nepridiprava so hoteli uloviti na spreten način. Nalili so v vse skledice in lonce žganja, mleka pa samo toliko, da je bila tekočina malo bela. Poskrili so se vsi v bližini bajt, da bi lahko opazovali, kaj bo. Nestrpni so že bili, ker ni bilo nikogar od nobene strani — in že so mislili, da bo vse skupaj zastoj. Hoteli so že iz svojih skrivališč, toda glej čudo: — velik, petkrat večji človek od največjega pastirja, močan in obraščen z nežnansko dolgo dlako po telesu prilomastil naravnost proti bajtam. Tako so se ustrašili, da so jim ostala usta odprta.

Ta velikanski mož se je dobrohotno smehljaj, prijazno in zadovoljno kupal v opoldan-sko sonce, kar slino so se mu cedile, tako se mu je hotelo smetane in mleka. Kar z dolgo roko se je stegoval v bajto pri vratih in lizal najprej smetano z mleka, nato pa popil še mleko, ki je bilo namešano z žganjem. Kar naenkrat je popil vse in ko je hotel vstati in se spet odpraviti na svoj dom, je s tako silo padel na tla, da se je vsa zemlja okrog stresla in na Zahtru se je utrgala velikanska skala ter drvela v prepad pri Sopotnici. Pastirji in drvarji od samega strahu niso vedeli početi kaj drugega kot da so ga še vedno od daleč gledali.

Ni trajalo dolgo, pa je horni mož zaspal in tako smrčal, da so zbežale vse ovčke. Pastirji in drvarji so hitro izrabili lepo priliko in so mu prav na hitro zvezali roke in noge, da se ni mogel več ganiti. Ker so ga tako trdo zvezali, da ga je bolelo, se je horni mož kmalu prebudil. Ko se je zdrnil in videl, da je ujet, se je najprej hotel rešiti — premetaval in zvijal se je, ampak močne roke so ga tako privezale, da vsa njegova silna moč ni nič zalegala. Začel je prav mlo prositi, da bi ga izpustili, toda Plajberžani so bili zelo trdovratni in so mu rekli, da ga ne izpustijo. Gozdni mož pa je bil tudi prebrisan in je začel kupčevati; dejal je, da jim bo povedal nekaj takega, da bodo vsi Plajberžani bogati. Ko so navzoči to slišali, so seveda tudi oni začeli s pogodbami, ker so doslej vedno težko garali ves teden v gozdu, da so vsaj v soboto prinesli družini svoj skromni zaslužek. Misel, da bodo vsi bogati, jih je zmotila. Rekli so velikani, da naj jim pove veliko skrivnost o bogatiji in ga bodo nato res spustili. Velikan pa je začel pripovedovati, da je v Zingarci toliko svinčene rude, da bodo če jo začnejo kopati, vsi bogati. In res so ga spustili.

Velikan pa, vesel, da je spet svoboden, se je razkoračil z eno nogo na Tomažev planino, z drugo pa na Hrlovc in s smehljajočim glasom dejal: Joj, joj, kako ste neumni, če bi me ne pustili, bi vam še nekaj lepšega povedal, da sedite na velikem bogastvu. Stari ljudje še danes trdijo, da mora biti nekje še zlata ruda. Potem pa se je zgubil in ga do danes še nihče ni videl, tudi tisti drvarji ne, ki sekajo vsako leto les na Tomaževi planini. Svinčeno rudo pa so zares začeli kopati in še ni dolgo od tega, kar so nehali. Marsikateri drvar si danes na tihem želi, da bi se jim prikazal horni mož — mogče bi jim povedal še kaj o zlati rudi, toda od nikoder ga ni — Plajberžani pa le še upajo na srečo.

Milka

Klepčovo ženitovanje

Peter Klepec je sklenil, da si pred ženitvijo postavi novo kočico. Osilničani so mu pomagali po svojih močeh. Tesali so mu debla, ki jih je kot bilke vlačil iz gozda. Potem je pokladal bruno na bruno. To, kar je nastalo pod njegovimi rokami, ni bila več kočica, ampak cela hiša.

Ženitovanje je bilo šumno. Na ta dan nihče izmed sosedov ni hotel ostati doma. Hiša je bila premajhna za toliko svatov, na trati so postavili mize in stole. Nad ognji so pekli jance, vino so točili v velike vrče. Mlačina je rajala in prepevala.

Peter Klepec je sedel med materjo in nevesto, obraz mu je žarel od sreče. Ko je bilo najlepše, je ves zasopljien pritekel neki pastir.

„Četa jezdecov!“ je zavpil.

„Ogri!“ so vzkliknili svatje.

Pred Petra Klepeca so bili pravkar postavili juho.

„Ali so še daleč?“ je vprašal.

„Za grčem, na drugi strani vode.“

„Počakajte, da prej pojem juho!“

Srebal je hudo počasi, kakor da se mu nikamor ne mudi. Saj se mu tudi res ni nudilo. Bo že še prišel dovolj zgodaj.

Medtem so Ogri prihajali bliže in bliže, sam kralj jih je vodil. Petra Klepeca niso pozabili, preveč jih je pekla sravnota. Radi bi ga ubili. Izvedeli so, da se ženi. Na ženitovanju se bo opil, so si mislili, vino mu bo vzele moč.

Znova so pritekli pastirji.

„Zdaj so že blizu,“ so povedali.

„Pa ne že v vasi?“ je vprašal Peter Klepec.

„Ne. Čez polje dirjajo.“

„Potem pa je še zmeraj čas, da pojem tudi meso,“ je dejal ženin. „Godci, igrajte! Svatje, plešite! Kaj le stojite in zijate!“

Godcem ni bilo do godbe, ne svatom do plesa. A Petru Klepecu se niso upali ugovarjati. Dude so piskale, noge so poskakovale. Korenjak pa se je gostil z mesom.

V tretje so pritekli pastirji.

„Ogri jezdi v vasi!“ so zavpili.

„Zdaj bo pa res že čas,“ je rekel Peter Klepec. „Ali jih je mnogo?“

„Kot listja in trave.“

„Tem bolje, da bo vsaj vredno vstati od mize,“ je dejal korenjak in nastavljal čašo: „Nalijte mi vina!“

Nalili so mu vina, Peter Klepec ga je izpil in si obrisal usta.

Vstal je od mize, si zategnil pas in zavihal rokave.

„Peter!“ je vzkliknila mati. „Nikar jih preveč!“

„Saj jih ne bom,“ je rekel. „Samo malo jih bom pobožal.“

To je rekel in stopil proti vasi. Zagledal je ogrsko vojsko, spredaj kralja z velikaši, vsi so držali gole sablje v rokah. Gnali so velik krik in vik, da bi si ulili poguma.

Zagledali so Petra Klepeca in se ustavili. Presneto! Videli so, da je trezen, pripravljen za boj in strah jim je stopil v kosti. Ako bi se jim korenjak ne smejal, bi bili pri priči obrnili konje in pobegnili.

„Na moje ženitovanje ste prišli?“ jih je vprašal. „Kako lepo, da ste se me spomnili! Dobrodošli! Ali godci so samo za moje svate. Ako bi radi plesali, vam jaz eno zagodem.“

Zgrabil je vitko jelko in jo izruval s koreninami vred. Preden je utegnil zamahniti, se je vojska obrnila v beg. Kralj je bil zadnji, pred njim velikaši.

Peter Klepec pa za njimi z jelko v rokah čez drn in strn. Podil jih je prav do meje slovenske dežele. Kralj je padel s konja in se ubil. Nihče se ni ozrl ne ustavil, da bi ga pobral. vsakdo si je hotel rešiti vsaj golo življenje.

Korenjak pa se je ustavil, izkopal jamo in zagrebel svojega sovražnika. Na grob je postavil veliko skalo.

„To je mejnik,“ je dejal.

Vrnil se je domov, kjer so ga čakali svatje.

„Nekoliko sem se zamudil,“ je rekel. „Godci, zaigrajte. Z nevesto bova plesala.“

Dude so zapiskale. Peter Klepec je prijel nevesto za roko in jo odvedel na ples. Z njima so rajali svatje tri dni in tri noči. Osilničani so marsikaj pozabili, le tega ne, kdaj je bilo Klepčovo ženitovanje.

France Bevk

Kaj bom postal

Če so me kdaj vprašali, kaj bi bil najrajši, sem dejal, da škof. Videl sem ga sicer samo pri birmi, a to je zadostovalo. Tudi iz pripovedovanja domačih sem sklepal, da mora biti škof nekaj velikega, skoraj nedosežnega.

Moj ded je bil vseh muh poln. Pogledal me je z enim očesom po strani ko kokoš na jastreba in rekel: „Škof? Škof mora pojesti sedem košev krompirja na leto.“

Pri tem sem se pa zamislil. To se mi je zdelo sicer čudno, a kaj je nemogočega na svetu? Sedem košev krompirja? Da boste vedeli, jaz že zmlada nisem jedel krompirja in tudi danes ga nič kaj ne maram. To sicer ni nobena čednost, da bi se mogel z njo ponahati, a tako je.

Zaradi sedmih košev krompirja sem opustil misel, da bi kdaj postal škof. In menda prav zaradi tega nisem postal.

Izbrati sem si moral drug poklic.

Moj ded je bil vojak na Laškem. Moja babica mi je pripovedovala o Turkih, Robinzonu, škrtatih in strahovih. Kadar mi je ded kaj pripovedoval, mi je pravil samo o vojaki in generalih. Mene so zanimali generali. Bajje imajo zelo lepe obleke, prsi polne svetlin, kape s pisanim perjem in zlato sabljo.

„General postanem,“ sem rekel.

„General?“ me je znova pogledal ded z

enim očesom. „General mora biti napravljen v petih minutah, kadar ga pokličejo.“

Zopet vam moram izdati neko svojo slabo lastnost. Kadar so me zjutraj poklicali, sem rad še nekoliko poležal. Spal pa sem pozimi v skednju, ki je bil navrhan listja. V temi me je bilo seveda strah, z izbe sem se zapodil v listje ko maček in sem zaspal, kot sem obležal.

Zjutraj me je pokrivalo listje čez in čez, v njem je bila tema, ni tedaj čuda, da se mi ni zljubilo vstati. Odkar sem hotel postati general, sem se ves spremenil. Komaj me je oče poklical, že sem šinil iz listja kot verica, hitel čez izbo ven, že sem bil pred njim na peči.

„Ali bom lahko general?“ sem vprašal deda.

„Bo že šlo,“ mi je rekel.

Prav na tiho vam povem, da je bilo nekaj prevare na tem. Pri nas starejši otroci nismo imeli postelj. Kam bi jih bili tudi deli? V stelo ali slamo smo hodili spat oblečeni, le sezuli smo se. Zjutraj sem si otepel z obleke listje ali slamo in bil sem napravljen. Vse drugače bi bilo, da bi si moral oblačiti generalske hlače, si obuvati visoke škornje, se prepasati s sabljo in kaj še. Dobro, da se ded ni spomnil na to.

France Bevk

S splavom po Savinji

Jože se je zdrnil. Pogledal je očeta in Špeharjevega, a ni opazil v njunih obrazih nika-kega strahu, le neko napetost. Oči so se jima ostro uprle v daljavo, kjer je voda divjala čez skale. Jože je skočil na sredino splava in po-čenil. Zdelo se mu je, da je tam najbolj na varnem. Šumenje vode se je hitro izpreminjalo v bučanje in preden se je Jože dobro zavedel, so že pluli v Zibel.

Sprednji konec splava je šinil kvišku. Deske so zahreščale v vseh vezeh. Za hip je Jože videl očeta nekje nad seboj, potem je sprednji del izginil v globino in ko se je ponovno vzpel na naslednji val, oče ni več stal pri veselniku. Jože je divje kriknil.

Kriknil je tudi Špeharjev: „S splava ga je vrglo! Jože, humplaj! zadaj!“

Z enim samim skokom se je pognal k spred-njemu veselniku. Jože je prijel za zadnjega, ne-kajkrat krepko zamahnil in Zibel je bila za njimi. V tolmunu pod njo se je oče Matevž z zadnjimi močmi držal na vodni površini.

„Vrv, Jože!“ je vpil Špeharjev. „Vrzi mu vrv! Tu bom že sam veslal!“

Jadrno je deček odvil debelo vrv in vrgel konec očetu. Srce mu je trepetalo. Ali se bo oče še lahko oprijel? Da! Oprijel se je in Jože je potegnil. Prav k splavu je privlekel očeta. Tu je njegov izmučeni obraz nenadoma izgi-nil pod vodo. Na površini so zaplesali drobni mehurčki.

„Miha, pomagaj!“ je zajokal Jože.

Špeharjev je priskočil in zadnji trenutek ujel ponesrečenega za suknjič. Z velikim naporom sta ga potegnili na splav. Tako izmučen je bil, da še govoriti ni mogel. Položila sta ga sre-di splava h kupu vrvi. Oče je imel oči zaprte in je težko dihal.

„Ali vas kaj boli, oče?“ je vprašal Jože.

Ponesrečenec je trudno odkimal.

„Nič hudega se mu ni pripetilo,“ je Miha potolažil dečka. „Samo izmučen je zelo. Kar pustiva ga, da si odpočije. Midva pa k vesel-nikom! Sicer še nasedemo.“

Skočila sta k veselnikom in s krepkimi udar-ci uravnala splav, ki ga je voda med tem ča-som zanesla povprek čez tok. Jože je bil se-daj zares splavar. Z vsemi silami mladega tele-sa se je trudil, da dobro izpolni svojo nalogo.

Zavest, da je rešil očeta smrti, ga je osrečevala. Ves srečen se je nasmehnil očetu, ki je čez nekaj časa odprl oči in mu pokimal: „Dobro si naredil, Jože!“

Ponosno se je vzravnal. Srce mu je napol-nila bodra radost in najrajši bi glasno zavris-ka. Nič več strahu in neodločnosti ni bilo v njem. Tudi sedaj ne, ko so zavozili med mo-stove pri Zidanem mostu. Spomnil se je očeto-vega pripovedovanja, kako so nekoč zadeli na podstavke. Voda jim je takrat prelomila splav in le z vsemi silami so se rešili iz valov. Skoraj

ves les jim je odneslo. Pogumno se je uprl v težki veselnik in veslal, da mu je pot kar tekla po obrazu.

Ko so zavili v zeleno Savo, se je Špeharjev okrenil k njemu: „Dobro si naredil, Jože! Le humplaj!“

Deček se je veselo nasmehnil. Oče si je medtem že toliko opomogel, da je vstal. Stopil je k Jožetu in prijel za veselnik.

„Kar pustite!“ ga je ponosno zavrnil Jože. „Bom že jaz. Odahnite si!“

Oskar Hudales

„Mama jaz nočem umreti“

(Kakšen je bil konec nacističnih fanatikov — Betlehemska noč v Hitlerjevem bunkerju — Mati — morilka svojih otrok)

Tretji rajh se je majal. V eni izmed Goebbel-sovih sob je sedela gospa Goebbelsova obkro-žena s šestimi otroki. Jožef Goebbels, katerega fanatična ideologija je pomorila tisoče, je pre-pustil krvavo dejanje svoji ženi, materi svojih otrok.

Le-ta dopoveduje svojim otrokom, kako ne-varno je ostati v zaklonišču in jim rožnato pri-poveduje, da bodo zapustili Berlin in se prese-lili v njihovo hišo v Schwanenwerder.

Otroci jo najprej gledajo z nevero, potem pa vsi vzklignejo:

— Sijajno!

Najmlajši trije obsujejo mater s poljubi, le Helga, Hilda in Helmut se drže zadržano.

— Vi veste, kako nevarno je voziti se skozi mesto, skuša zabrisati ozadje svojega namena. Zdravnik vam bo dal injekcijo, po kateri bo-ste trdno zaspali. Takoj ko pridemo v Schwa-nenwerder, vas bomo s protisredstvom pre-budili.

Dasiravno je gospa Goebbels svoj načrt taj-no izdelala z dr. Stumpfeggerjem, je najstarej-ša Helga spregledala njuno nakano in se umi-kajoč branila:

— Mama, mama! Jaz nočem umreti!

— Ti dvomiš v svojo mater! povzame stro-go mati v užaljeni nedolžnosti.

— Jaz ne verjamem, da govoriš resnico. Jaz

ne zaupam nobenemu v tej nori hiši, v tej me-snici. Tu je vsak prisvojen. Jaz nočem umreti — je nadalje obtoževala Helga mater. Dekle hoče zbežati, toda mati jo ujame. V tem tre-nutku vstopi dr. Stumpfegger. Oba zgrabita Helgo in jo zvlečeta v sosedno sobo, kjer zdra-vnik z bliskovito naglico zasadi smrtno iglo v Helgino roko, katero je razgalila njena lastna mati. Morilca zapustita sobo, kjer je ležala Helga z močno razprtimi očmi na tleh, in se povrtna k ostalim. Otroci so vpili in se obe-šali na vežna vrata, toda zaman.

— Helmut! — zakliče strogo gospa Goeb-bels. — Ti si vendar mladi mož. Ti vendar ne boš bojazljivec?

— Da, mama. Ti si vendar rekla, da bomo doma, preden se prebudimo? se obotavlja Helmut.

— Saj tudi boš — mu odgovarja mati s his-teričnim ognjem v očeh. Medtem se je zdrav-nik približal Helmutu od zadaj in mu zasadi injekcijo v roko. Ko se je Helmut pod nezno-snimi mukami krivil, odpre gospa Goebbels vrata in zbeži v hodnik.

V hodniku se zgudi v naročje baronice von Varo in jeclja:

— Jaz ne morem več. Jaz tega ne morem storiti. Dajte mi cigareto. — Med nervoznim kajenjem je nenehno ponavljala.

— Dva sta že mrtva, jaz ne morem več.

— Saj vam ni treba, — jo tolaži baronica. Pojdite z menoj. Mi gremo nocoj ven. Prebili se bomo skozi ruske črte k Angležem.

— Ne, ne morem. Jaz sem Hitlerju obljubi-la, zakriči obsedenka in dvigne roko v strahu pred mislijo na življenje. Potem je objela pri-jateljico:

— Razumeti me morate. Ne morem. Dajte mi še eno cigareto.

Po zastrupitvi otrok sta se zakonca Goebbels podala v špalir „najzvestejših“, ki so se potem pustili postreliti.

Ižanci se upirajo

Škriljani niso mogli pozabiti dogodkov ob desetinjenu, ko jih je graščina „okrala“. Jezilo jih je tembolj, ker je logar zavohal, kam skriva-vo blago, in ga ne bodo mogli več skrivati pred desetino.

Zato je že vsak sklenil, da ne bodo deseti-narji odgnali nobenega repa več iz hleva ali

oddaleč spoznal, katero snopje je bolj tesno zdeto in se bo več namlatilo za graščino.

„Kdor ne dela, naj tudi ne je, pravi sveti Pavel.“ je vpil Štembav. „Graščina ne dela, pa tudi jedla ne bo! Krompir bomo sadili pa ko-renje in repo, od česar se desetina ne daje.“

„Prav pravite, boter,“ mu je potrdil Žontar, ki so mu sedaj delali tudi Rihtarček, ko mu je graščina odvzela rihtarsko oblast. „Krompir, sam krompir!“

In brž so bili vsi teh misli in žal jim je bilo, da že prej niso delali tako. Spomladi so že na marsikateri njivi, ki je bila namenjena za jaro žito, sadili krompir in sejali korenje.

„Krompirja in korenja ni v urbarju! Grašči-na nima nobene pravice do njih!“

Tlaka v graščini se je opravljala silno po-časi in površno. Tlačani so se komaj majali in malomarno vihteli orodje. Delo kar ni šlo od rok. Valpti so zastoj vpili in priganjali, nihče ni pohitel, nihče se ni obrnil urneje.

In ko so tlačani po graščinskih posekah za-sajali gozdne sadike, se je le malokatera smre-čica prišla. Sonce jo je posušilo, ker so bile koreninice preslabo pritisnjene v zemljo, in marsikateri sadiki je korenin sploh zmanjkalo, ker so ostale v tlačanovi roki.

Graščina je preklinjala lene tlačane in tlačani so ji vračali s kletvijo.

Ker je graščina čutila, da usihajo vrelci, iz katerih je dobivala moč in bogastvo, je naro-čila svojim ljudem, naj kopljejo globlje in bolj pritisnejo, da ožive viri, da se bo zopet napol-nila grajska žitnica, da bo znova oživel koko-šje dvorišče in bo dovolj janjkov v grajski staji.

Bolj ko se je razlegalo vpitje graščinskih valptov, tem več srda se je nabiralo v srcih podložnikov.

„Ali bog ali punt! Eden nas mora odrešiti, sicer poginemo!“

Tako je dejal Štembanov, ko je prišel z vo-zom s tlake domov, kjer je vozil drva v gra-ščino in ves dan poslušal zmerjanje valptov ter kletve logarja in hlapcev.

„To ni nobeno življenje! Graščina nas bo ži-ve odrla... Udarite!“

Mamuta so ulovili

1.

Kamor se obrneš: gozd, gozd, gozd. Sto-letna drevesa tiho šume v vrhovih. Zdaj pa zdaj zareže v tišino žvižg plena željne ujede. Slišiš godrnjajoče momljanje. Nekje v bližini se igra medvedka z mladiči.

Na jasi sredi gozda se zbirajo ljudje. To so lovci, ki s kamnitim orožjem pobližajo divje živali. Ne poznajo še železa, ne bakra, ne bro-na. Iz trdega kamna so si naredili sekire in nože, iz jelenjih kosti konice na sulicah, iz zob mrjaščevih zakrivljena bodala. Njih telesa so odeta v medvedje kože.

Sklanjajo se k tlom, kjer so zapazili mamu-tove sledove. Odtisi njegovih nog se razločno poznajo na močvirni zemlji. Na stezi je vse pomendrano.

Gredo po stezi dalje in zmerom dalje, dok-ler ne pridejo k samotnemu jezeru. Tu se ste-za konča. Obstanejo in si polglasno, a živo ne-kaj dopovedujejo. Našli so pot, po kateri hodi mamut k jezeru.

Kratek posvet in že gredo na delo. Izza pa-sov izvlečejo „lopate“, ki so jih vzeli ubitim jelenom in medvedom, in začno kopati veliko jamo. Nekateri so s svojimi kamnitimi sekirami posekali nekaj ravnih, močnih debel, jih na obeh koncih priostriili in jih zabili na dno ja-me. Drugi so pripravili košatih vej. Z njimi so pokrili jamo čez in čez.

2.

Bliža se že večer in čas, ko se hodijo živali napajat. V gostem grmovju žde lovci. Trudni so od naporov in lačni. Zaslišijo težke stopinje. Čez nekaj trenutkov zagledajo na stezi temno gmoto. Dobro vedo, da je mamut: njegova bela okla se jasno vidita v temi.

Nedaleč od jame se mamut ustavi. Videti je, kakor bi slutil nevarnost. Stresa glavo in izte-guje trobec. Obotavlja se stopa naprej. Že je tik pred jamo. Še ena stopinja! Res! Ma-mut pade v jamo na priostrene kole.

Iz skrivališča prihite lovci in ga pobijejo s kamenjem. Njihov trud je poplačan. Zmagova-len krik se razlega po gozdu. Zdaj bodo imeli mesa za dolgo časa.

Mamuta je treba odreti in razkosati, celega ne morejo spraviti iz jame. Čez nekaj časa je tudi to delo opravljeno. Treba pa je za silo utolažiti glad. S kamnitim nožem si odreže vsak svoj kos še toplega, surovega mesa.

Nato odnese plen proti domu.

Doma jih čakajo žene in otroci. Sprejmejo jih z veselimi kričanjem. Že več dni so živeli od samih jagod in korenin. Zdaj pa je nanah dovolj tečnega mesa. Otroci poskakujejo okrog srečnih lovcev, žene pa podnetijo velik ogenj.

Vlado Klemenčič.

TLAKA

Pregledno sliko o srednjeveški tlaki nam podajajo zapisniki Loškega gospostva, ki je bilo razdeljeno v petnajst županstev. Kadar se je mudil škof v Škofji Loki, so morali podlož-niki prinesiti potrebno meso v kuhinjo in sicer po določenem redu. Eni so donášali ribe, dru-gi kapune, zopet drugi so morali v škofovo kuhinjo nositi vodo in tamkaj pomagati pri ku-hinjskih opravilih. Stražišani so morali obde-lovati škofove vinograde na Šmarjetni gori in pridelano vino speljati v grajske kleti. Kmetje iz Bitnja in Crngroba so morali kositi in spr-viti seno z grajskih travnikov na Okroglem in

Vida Taufer:

Primorski dan

16. september 1947

Ze rumenijo po drevesih listi in tiho padajo od tenkih vej, slovensko ljudstvo pa ob misli čisti slovesno stopa svojo pot naprej.

Kot listi padajo pred njim zavese, preteklost vstaja, polna bolečin, in ob ogradah, kjer so sadne lese, se trga z bratskih ustnic živ spomin.

Plameni so nam rušili domove, človeka človek tukaj je teptal, sesal mu kri in kopal mu grobove, a vsak je sveto žrtev daroval.

In zdaj, ko čas nanovo se presnavlja, pred nami spet so vsi sledovi ran, korak se za korakom tod ustavlja, krvavo sije nam svobode dan.

Ze rumenijo po drevesih listi in tiho padajo od tenkih vej, slovensko ljudstvo pa ob misli čisti slovesno stopa svojo pot naprej.

okoli Žabnice. Drugi so morali po vino na Do-lenjsko, na Goriško ali v Furlanijo. Neki kmet v Škofji Loki je moral za prejšnjo zemljišče vsako leto pregledati sode v grajski kleti, po-škodovane popraviti in napraviti dvajset novih.

O tlaki podložnikov iz Moškrina, Trnja, Vester, Vincarjev in Crngroba bomo v zapi-snikih naslednje: „Mi revni ljudje, smo vam, škofu, dolžni, kadar ste v Loki navzoči s svo-jim spremstvom, pomagati v kuhinji: šestnajst posestnikov mora obdelati vse vaše zelunke, jih zasadi, opleti in s plotom obdati, repo izru-vati, jo zribati in spraviti v sode. Dolžni smo tudi vrh zidovja vaših obzidanih vrtov polo-žiti trnje, plaviti po vodi les za kurjavo ali stavbe, deske voziti od vode pri župni cerkvi, spravljati sneg s hleva in kopališča in naprav-ljati pozimi potrebna pota, izmeriti žito, ga prevažati v kaščo in snaziti dvorišča v Spod-njem gradu. Kadar se napravlja apnenica, mo-ramo mi pred njo narediti ograjo, da se apne-nec ne raztrese, in ko se apno gasi, ga moramo čuvati, da se zopet ne vname. Vaše vino z Do-lenjskega moramo pripeljati v loške kleti in ga tam odložiti; vaš vodnjak v gradu očistiti, do-važati moramo deske, kadar je treba. Za vaš vinograd na Kamnitniku mora vsak izmed šestnajstih posestnikov dati po dve sto količev in vaše stanovanje in kopališče moramo oblo-žiti z mahom.“

Tlako je urejeval in napovedal župan, ki je navadno ob nedeljah po maši javno naznanjal, kdaj in kam morajo priti na delo. Kdor ni pri-šel je bil kaznovan z globo, zaporom in bati-nami. Nadzorstvo nad tlačani pri delu pa je imel grajski valpet, najbolj osovražena oseba med grajskimi uradniki.

Josip Cruden.

DRAMILO

Slovenec, tvoja zemlja je zdrava in pridnim nje lega naj prava:

polje, vinograd,
gora, morje,
ruda, kupčija
tebe rede.

Za uk si prebrisane glave
pa čedne in trdne postave;
išče te sreča,
um ti je dan,
našel jo boš,
ak' nisi zaspan.

Glej, stvarnica vse ti ponudi,
iz rok ji prejemat ne mudi.

Lenega čaka
strgan rokav,
palca beraška,
prazen bokal.

Valentin Vodnik

staje, da bo ob pravem času blago prodal ali pa ubil in meso doma pojedel.

Tudi ženske so se zarotile, da ne bo več ko-koši pri hiši, kakor je prav.

„Ne bo žrla graščinska gospoda naših ko-koši!“

Kocjan pa je vpil:

„Ma, mačke! Mačke bomo redili! Mačke! Pa naj pride ponje graščina z vrečo, vrečo.“

„Tako! Lah s Preseke naj jih pa dere, saj jih zna, in naj navadi gospodo jesti mačjo pečen-ko namesto kurjel!“

Razmotrivali so tudi, kako bi priščenili gra-ščino pri žitu. Tisto pretikanje po latah ni bilo uspešno. Le redkokdaj se je posrečilo preva-rati valpta, ki je imel že izvežbano oko, da je

KOLEDAR

Sobota, 17. november: Gregorij
Nedelja, 18. november: Odon, opat
Ponedeljek, 19. november: Elizabeta
Torek, 20. november: Feliks

SPOMINSKI DNEVI

17. 11. 1945 — Svetovni kongres študentov v Pragi, ki je proglasil 17. november za Mednarodni dan študentov v spomin, ko je tekla po praških ulicah leta 1939 kri čeških študentov, ki niso hoteli kloniti pred hitlerjevci.
18. 11. 1942 — Začetek ruske ofenzive pri Stalingradu in s tem preokret v drugi svetovni vojni.
19. 11. 1808 — Rojen v Kranju dr. Janez Bleiweis, urednik „Kmetijskih novic“ — 1828 Umrl na Dunaju skladatelj Franc Schubert — 1917 Umrl v političnem preganjanju pisatelj Fran Maselj-Podlimbarski.
20. 11. 1602 — Rojen fizik Oto Guericke — 1813 Rojen v Radomerščaku pri Ljutomeru jezikoslovec Franc Miklošič — 1858 Rojena švedska pisateljica Selma Lagerlöf — 1910 Umrl pisatelj Lev Nikolajevič Tolstoj.

Zgornja vesca

Žalost nam stiska srce, ko moramo našemu listu, Slovenskemu vestniku, poročati tužno vest, da je nas Marija Einspieler, pd. Sramsčičnica v Stranjah, zapustila za vedno. Dne 12. t. m. ji je neizprosna smrt pretrgala nit življenja v 64. letu njene starosti. Kaj je rajna mati bila nam vsem, je pokazal njen grob, ko smo jo 14. XI. t. l. spremljali na njeni zadnji poti na pokopališče v Bilčovsu. Skrbna mati je bila svoji družini, za katero dobrobit je delala in skrbela do zadnjega. Z njo pa tudi izgubi cela naša občina Zgornja Vesca ženo, ki je bila dobra in radodarna vsem, ki so kdaj koli prišli v njeno hišo. Prav je povedal govornik ob odprtem grobu, da lega za rajno Sramsčičnico v gomilo mati cele naše občine. Ni bilo njeno življenje postlano z rožicami, toda znala je junaško prenašati vse težave. V prvi svetovni vojni ji je padel njen mož, oče njenih dveh sinov. Sama je morala povzeti v roke gospodarstvo obširnega posestva, ki ga je vodila res vzorno. Prišel pa je drug hud udarec nad njo. Njen starejši sin, kateri se je šolal v Ljubljani, je tam zbolel in umrl. Vso svojo ljubezen in skrb je posvetila tedaj svojemu edinemu sinu, ki je danes župan naše občine.

Rajni materi tudi ni prizanesel hitlerjanski režim. Kljub njenim vrlinam in dobroti je morala zapustiti svoj ljubljani dom in tirali so jo z družino njenega sina vred v pregnanstvo v tujino. Junaško je tudi tam nosila vso težo usode. Dvakrat se je iz taborišča v daljni Nemčiji ilegalno podala na pot in brez vseh dokumentov prišla v domovino, da si uteši silno hrepenenje, da bi še videla svoj domači kraj in ljubljani dom. V temni noči se je tedaj pripeljala do svoje domače hiše — ter tam sama cele ure pretakala bridke solze. To so bili grenki

V eni izmed zadnjih številčk smo objavili imena kandidatov Kmečke gospodarske zveze za kmetijsko zbornico in okrajne kmečke zbornice. 25. novembra pa bomo volili tudi zastopnike v krajevne kmečke odbore, v ustanove, ki bodo v posameznih občinah odločale o kmetijsko-gospodarskih vprašanjih. Po številnih občinah jezikovno mešanega ozemlja se družijo kmetje in gospodarji v Kmečki gospodarski zvezi in so vložili tudi posebne kandidatne liste, na katerih so imena ljudi, ki so nam porok, da bodo kot izvoljeni zastopniki nesebično zastopali naše interese v važnih kmetijskih ustanovah. Med njimi ni izkoriščenvalskih veleposelstnikov in „herrenbaurov“, ne tujcev in priseljencev, vsi so možje iz naše srede, ki kakor mi od jutra do mraka delajo in garajo na svoji zemlji. Le takim ljudem moremo in smemo zaupati našo nadaljnjo usodo, zato bomo 25. novembra volili vsi

„KMEČKO GOSPODARSKO ZVEZO“

Ker ne moremo objaviti imen vseh kandida-

tov, smo tukaj natisnili le imena prvih treh kandidatov, ki jih bomo volili v posameznih občinah.

Občina STRAJA VES

1. Nikolaj Kriegl, pd. Kriegl v Zahomcu
2. Mihael Abuja, pd. Užičar v Gorjah
3. Jožef Schnabl, pd. Štrus v Draščah

Občina LEDENICE

1. Jože Miklavčič, pd. Ščedemnik v Št. Janžu
2. Šiman Resman, pd. Pečnik na Pečnici
3. Franc Resman, pd. Tratnik v Ledenicah

Občina ŠT. JAKOB V ROŽU

1. Jože Štiker, pd. Štiker v Št. Petru
2. Florijan Krištof, Dragožiče
3. Jožef Sitter, Bistrica

Občina ROŽEK

1. Maks Kancian, pd. Kocijan v Rožeku
2. Franc Wazko, Šmartno
3. Janko Gabrijel, pd. Šustar na Bregu

Občina LOGA VES

1. Pavel Zima, pd. Leben, Pulpače
2. Matevž Rainer, pd. Sušnik v Logi vesi
3. Jože Sumper, pd. Hobijan v Ločah

Občina ZGORNJA VESCA

1. Janez Znidar, pd. Kovač v Zelučah
2. Jožef Mečina, pd. Boštelc pri Sv. Luciji
3. Mihael Miškulnik v Branči vesi

Občina HODIŠE

1. Janko Schöttl, pd. Zaborc v Rutu
2. Tomaž Sabotnik, pd. Kurnik v Plešerki
3. Kristi Ogris, pd. Zampič v Dvoreu

Občina ŠKOFIČE

1. Lovro Kramer, pd. Janšev v Holbičah
2. Folti Reiner, pd. Vran v Logu
3. Andrej Anderwald, pd. Ožl v Suhi

Občina BILČOVŠ

1. Jožef Reichmann, pd. Linčev v Mošenici
2. Franc Safran, pd. Mlinčkar
3. Franc Krušič, pd. Ruepej v Velinji vesi

Občina BISTRICA V ROŽU

1. Anton Fajnik, pd. Ucar v Svečah
2. Gregor Rac, pd. Mišlovce v Svečah
3. Peter Ferčnik, pd. Kosem v Svečah

Občina SVETNA VAS

1. Boštjan Male, pd. Činkovc, Sentjanske Rute
2. Jože Švajger, pd. Mežnar, Št. Janž
3. Janez Wieser, pd. Pavr, Podsinja ves

Občina GLINJE

1. Šimen Šlemic, pd. Krajove v Resnici
2. Folti Oraš, pd. Jager v Vesci
3. Ferd. Türk, pd. Turk v Resnici

Občina ŠMARJETA V ROŽU

1. Jožef Mihor, pd. Wute v Trebljah
2. Jožef Križnik, pd. Poganič v Šmarjeti
3. Luka Šeinek, pd. Piskernik v Hmelšah

Občina SLOVENJI PLAJBEEK

1. Tomaž Ogris, pd. Pošnikar, Slov. Plajberk
2. Prima Šašel, pd. Pamž v Brodeh
3. Pavl Laussegger, pd. Bošte v Bodnu

Občina SELE

1. Franc Roblek, pd. Pušlec v Frajbahu
2. Mirko Oraže, pd. Sp. Jug pri Cerkvi
3. Blaž Bradač, pd. Dovjak v Sr. Kotu

Občina RADISE

1. Tomaž Ogris, pd. Kopajnik v Tucah
2. Janez Tolmajer, pd. Podršnik v Sp. Rutah
3. Jožef Sušnik, pd. Metavar v Sp. Rutah

Občina GALICIJA

1. Janez Urank, pd. Kavh v Encelni vesi
2. Janko Bolte, pd. Rogar v Apačah
3. Franc Wutte, pd. Žerjak iz Mohliče

Občina BELA

1. Anton Knez, pd. Zg. Tavčman v Lobniku
2. Anton Jerlich, pd. Brečk v Lobniku
3. Miha Haderlap, pd. Vinkl v Lepenti

Občina BISTRICA NAD PLIBERKOM

1. Rudolf Wenzel, Bistrica
2. Janez Rosenzopf, Breška ves
3. Vinko Pečnik, pd. Bicej v Rutah

Občina RUDA

1. Štefan Marktl, Št. Nikolaj
2. Franc Klemenjak, pd. Kometer, Led
3. Hubert Zidej, pd. Stadler v Spodnji vesi

Občina BLATO

1. Mirko Kumer, pd. Črčej na Blatu
2. Jože Riedl, pd. Šmon v Nonči vesi
3. Ignac Domej v Rinkolah

Občina ŽVABEK

1. Blaž Zechner, pd. Žvegar, Žvabek
2. Karl Krištof, pd. Stogart, Dolna ves
3. Filip Lutnik, Žvabek

SVEČE

Preveč smo zaposleni s pripravi za volitve v kmetijsko zbornico in bi kmalu pozabili poročati o veseljem dogodku, ko smo meseca oktobra slavili poroko našega Osmovega Huberta. V Zgornjih krajih je doma Žavnikova Giti in tja je Hubert pogosto usmeril svoje korake, dokler je ni odpeljal kot zvesto družico na skupni življenjski poti na svoj dom.

Pri Adamu smo se skupno veselili nad srečo mladega para, ko smo obhajali poročno slavo. Vsi smo novoporočencema želeli vso srečo, posebno še prosvetaši, kajti Hubert je bil vedno v ospredju našega kulturno-prosvetnega udejstvovanja. Tudi v bodoče pričakujemo, da bo s svojo družino vztrajno stal na braniku slovenskega naroda, za katerega se je v zadnji vojni boril v vrstah partizanskih borcev. Prepričani smo, da tudi v bodoče ne bo klonil, kakor ni klonil, ko so ga ranjenega ujeli nacistični nasilniki in ga odvedli v koncentracijsko taborišče.

Tudi mi se pridružujemo čestitkam Svečanov in želimo mlademu paru mnogo sreče.

Glasovnica vseh kmetov naših vasi nosi napis

**Kmečka gospodarska zveza
Bauern-Wirtschaftsbund**

14

„Ne bojte se, oče! Začeto delo morava in hočeva dovršiti. Jaz vem za skrivni podzemeljski vhod v Svatnah. Vse mi je povedal in pokazal Mirko takrat, ko mi je še bil vdan. Njegove lastne besede mi dajo moč in oblast nad njim in njegovo nevesto.“

Izgovorivši, zasliši od daleč peker konjskih kopit in prestrašena umolkne.

„Beži, beži!“ ji reče naglo Tresoglav. „Turški konjeniki jahajo, da ugrabijo mene in spravijo ranjence v varno šatorišče.“

„Prihodnjo noč ob tej uri me pričakujte, oče, v temle rovu! Povedati vam hočem vse tajnosti o vhodu in vam dati ključ za tajna vrata.“

Po teh besedah je zapustila Almira naglo očeta. Za skalo skrita je še opazovala, kaj počenjajo turški vojaki. Njenega očeta in druge ranjence so položili na nosila ter jih odnesli proti turškemu taboru.

Sama pa je splezala skrivši na oni rob, kjer je prej sedela, in se je zopet vtopila v svoje grešne misli in naklepe.

Ko se je storil dan, jo je našla Zala še na tistem mestu slonečo ob skalo. Ali ta se je prestrašila te čudne pri-

kazni: Almira je bila blede kakor stena; tresla se je na vsem životu, kakor šiba na vodi. Globoke črne oči so ji bile napete, ustne in roke okrvavljene, mršavi lasje so ji divje padali po licu. Almira je bila kakor človek, katere mu pretresajo morilne misli dušo in srce.

Zalika poprime nesrečno deklico in jo odvede v skalnati dom k svojim tovarišicam.

Dvanajsto poglavje

Turškega poveljnika je razljutilo poročilo, da mu je izpodletel nočni napad na tabor pod Rožico. Na mestu ukaže, da poiščejo Tresoglava in ga pripeljejo k njemu v šator. Ob glavo ga hoče dejati, ako se obotavlja izpolniti mu svojo obljubo.

„Poslušaj me, mogočni gospod!“ jame pred poveljnikom govoriti Tresoglav, z dlanjo si glavo podpirajoč. „Glej, moj poveljnik, ni nesreče brez sreče! Mnogo tvojih vojakov je res ubitih in ranjenih. Tudi jaz sem skoro prišel ob življenje. Toda to je bil pot, katerega nam je vaš prorok Mohamed sam pokazal. Ta pot vodi edina do zmage in plena. Že prihodnjo noč pride Gradišče v naše roke. Zaupaj mi, visoki poveljnik!“

Turški četnik se je zavzel nad tako odločnimi besedami. Zatorej se je pomiril in rekel:

„Govori, žid, kje in kako! Ako lažeš, si ob glavo.“

„Poglej mojo obvezo na glavi! To je kos ženskega krila. Moja hči Almira je v onem nepristopnem taboru. Slišala je moj klic, prišla do mene ter mi izprala in obvezala rano. In glej čudo! Ona ve za tajni podzemeljski vhod, ki vodi iz vasi na Gradišče. Prihodnjo noč mi razodene vse in izroči tudi ključ od skrivnih vrat.“

Za vse to pa izpolni moji hčeri le eno prošnjo: Pri življenju ohrani poveljnika na Gradišču, katerega ona ljubi. Mirko se je sicer že oženil na dan vašega prihoda, ali njegova Zala, najkrajša ženska v vsej okolici, bo najpripravnejši dar tvojemu velikemu carju in gospodu.“

Ugodim njeni želji, ako se uresniči tvoj obet; sicer ne boš videl drugega dneva.“

Ves dan so se potem turški vojaki pripravljali na boj. Prihodnjo noč so imeli zopet na vseh krajih naskočiti ozidje na Gradišču.

To neumorno delovanje so seveda opazili kmetje v kristjanskem taboru. Mirko je tedaj premišljeno razpostavljaj straže in navduševal svoje tovariše, rekoč, da bodo Turki ta kraj gotovo hitro zapustili, ako še to noč ne vzamejo Gradišča; le nekaj dni še moramo vztrajati, in vse je rešeno.

Kar je bilo krepih in za boj odraslih mladeničev in mož, vse se je moralo za prihodnjo noč pripraviti. Tudi straže, ki so varovale podzemeljski vhod, je postavil Mirko za ozidje na gradu. Le nekaj starih mož je pustil v kleti, da varujejo železna vrata.

Ta podzemeljski izhod na Gradišču je bil obleganim kristjanom zadnje pribežališče in rešitev. Ako bi namreč Turki prodrli skozi zidovje na grad, tedaj se še utegnejo ženske in starci rešiti skozi podzemeljski hodnik v Svetne na prosto. A tudi moški, ki še ostanejo pri življenju, bi ušli lahko tod turški sužnosti. Ta tajni pot je bil torej našim kmetom zadnji up, zadnja rešitev.

Proti večeru je bilo na obeh straneh vse na krvav boj pripravljeno. Kristjani so pazno gledali, kedaj Turki na-

Iz popotne torbe - na vprašanje „čemu“ in pa „zakaj“

Bilo je nekje na Zilji, ali pa mogoče drugod, ko sem letos govoril z nekaterimi pred leti še jako odločnimi našimi ljudmi. Takoj sem opazil neko malodušnost in utrujenost, tudi pri važnih gospodarskih naših zahtevah. Zato sem hotel dognati prave razloge za to molčanje, miganje z glavo in ramo, kakor bi bili vsega, tudi dobrega že siti. — Pa je potem vendar le eden ali drugi zginil: „Slišite, čemu pa bi si še glave belili, mislili in se še trudili, saj vse skupaj nič ne pomaga! Kaj pa se bom kregal, pritoževal in jezil, saj nič ne dosežem!“

Aha, sem si mislil, skozi to luknjo teče voda, pa sem se takoj odrezal, rekoč: „Eden sam, dva ali trije nič ne bodo dosegli.“ — Pa so me takoj prekinili: „Vsi skupaj nič ne dosežemo!“ Videl sem, da so obupani radi dosedanjih neuspehov, ki ne delajo nobene časti niti eni niti drugi nemški stranki. Vprašal sem, če je kdo lovec in res se jih je nekaj, smeje se, oglasilo. „Kdo pa je največ zajcev — zgrešil ali falov“ ali pa samo gonjača zadev z šibrami v klobuk ali celo v zadnji del?“ Nastala je vesela debata, in nekaj jih je bilo, ki so kar priznali, da so večkrat delali luknje samo v — zrak! Vprašal sem: „Pa še hodite na lov ali gledate zdaj samo domače zajce?“ In tako se je začelo pripovedovanje tudi o lovskih težkočah, pa da se ne bojijo ne hudiča ne birača! „Vidite, sem rekel, tudi za lovsko pravico so se morali kmetje boriti z grajščaki in gospodo stoletja predno so jo dobili in še sedaj imate sitnosti in vendar ne odnehate! Tako pa je povsod in tudi pri še bolj važnih rečeh, ki so za vse slovenske kmetovalce življenjskega vprašanja. Prej enkrat je bila tlaka in težka tlaka, ko so valpeti kmete z bičem priganjali, s silo jemali, zapirali ljudi v temne vlažne luknje, vlekli nevesto prvo noč v grad, tudi na tlako, pa so prišli kmetjski punti, pa so prišle revolucije, ne samo od kakih deset in dvajset ljudi, ne, ves narod se je dvignil enkrat tukaj, enkrat tam, ni se bal nobenega preganjanja in je vsaj to dosegel, kar je sedaj, začetek demokracije in svobodnega gospodarskega življenja.“

„Vest kaj“ — me en znanec prekine, — „v habsburški Avstriji pa je vendar bilo lažje!“ „Ni bilo lažje“, sem mu odgovoril; „tudi v habsburški Avstriji je bilo treba boriti se za vsako mrvico pravice tako na polju šolstva kakor tudi gospodarstva. Če se je pa takrat kaj več doseglo, pa se mora priznati, da so koroški Slovenci takrat bolj cenili skupnost in so radi tega tudi pri volitvah dosegli več uspehov. Niso se ustrašili ne napadov ne zasramovanj, ne žrtev niti takrat, niti v poznejši Avstriji, niti pod Hitlerjem! In zakaj bi bilo sedaj težje, ko se cel svet zanima za ravnopravnost temeljnih človeških pravic in Slovenci na Koroškem niso več kaj neznanega

na svetu!“ — „Ko pa vsak samo na sebe misli“ — pripomni neki starejši kmet! „Prav imate“, sem mu odgovoril — „ker nekateri samo nase mislijo in niti ne pomislijo, da s tem oškodujejo svoje otroke, svoje sorodnike in vse ljudstvo, kakor da bi se hoteli ločiti kamni iz zida, ki brez skupnosti tudi ne bi zdržali. — Spomnimo se, kako se je boril mali finski narod proti ogromni ruski premoči, kaj je vse žrtvoval za svojo samostojnost, pa je zmagal! Saj nočemo mi od naše države in od naše dežele nič drugega, kakor to in samo to, kar daje tudi nemškemu narodu!“

„Ja že vse prav“ — se malo pošali nekdo, — „včasih pa še bomba korajžo zgubi in ne eksplodira!“ — „Samo če je bila za nič, ali pa prelena, ali pa neumna, ko nima možgan“ se malo posmejimo. „Mi koroški Slovenci pa niti nismo brez možgan, niti nismo leni in se navadno že znajdemo, če je treba. Zakaj pa ne zgubite korajže, če vam voda vse potolče; če pride kaka povodenj, če gora ali vas gori, — ali pri tem ne pomagate eden drugemu?“ Kaj bi pa rekli, če bi vam pri kakih taki nevarnosti sosed na pomoč poklican odgovoril — „čemu?“ — Zguba pa ni samo takrat, če mi nesreča kaj vzame, zguba je tudi takrat, če mi dolžnik ne poravnava svojega dolga! Mi koroški Slovenci plačujemo državi in deželi kar se od nas zahteva, kakor nemški državljani in kakor oni spolajujemo svoje državne in deželne dolžnosti; pa imamo pravico zahtevati, da smo tudi pri skledi ravnopravni!“ — „Prav imate“, mi pritrdijo, „saj veste kako ravna z nami naša Landwirtschaftskammer

ZAHVALA

Vsem, ki so našo ljubo mater Marijo Einspieler, pd. Sramsčnico v Stranjah obč. Zgornja Vesca, v njeni boleznih obiskovali in jo tolažili, izrekamo našo priskrbeno zahvalo. Zahvaljujemo se nadalje vsem, ki so naši blagi rajni izkazali zadnjo čast pri njenem pogrebu. V prvi vrsti gre za hvala č. gg. župniku Kanaufer iz Št. Ilja ter Josipu Stihu, župniku v Bilčovsu za spremstvo pri mrtvaškem sprevodu, potem moškemu pevskemu zboru v Bilčovsu za lepo zapete žalostinke. Prav posebno pa se zahvaljujemo vsem bivšim izseljencem, ki so v tako lepem številu prihiteli, da se poslovijo od svoje nekdanje sotrpinke, ter Zvezi slovenskih izseljencev za poklon krasnega venca.

Stranje, 14. XI. 1951.

Zaluoja družina Sramsčnikova.

ali kmetijska zbornica! Koliko več so dobili bogati nemški kraji; kako so se skrbno uvaževali potrebe živinoreje in poljedelstva v bogatejših okrajih, kako se je oziralo na potrebe veleposestnikov, samo na mnogo bolj potrebne slovenske in mešane okraje je padlo iz tega velikega žaklja bore malo, pa se pri tem gospoda, ki je odločevala, čisto nič ni ozirala niti na to, da so v teh naših okrajih tudi ljudje, ki so to gospodo še posebno častili! Pa zakaj vas vprašam! Očitno samo zato, ker se dijo v tej kamrci, ki se ponosno imenuje „Kammer“, samo gospodje, ki ne poznajo težkih življenj in potreb našega kmeta, ali pa so jim drugi kraji bolj pri srcu!!

Temu pa mora enkrat biti kraj!! To pa bomo dosegli le, če bomo vsi kmetovalci pod skupno kmetisko zastavo šli na voliče; za naše kmetije se gre, za naše otroke, za naše kmetijske delavce, in zato hočemo v tej zbornici imeti tudi svoje ljudi, ki živijo med nami in poznajo naše skrbi in potrebe! Kmetje našega zaupanja pa so samo kandidati „Kmečke gospodarske zveze!“

„Prosim, jaz bi še to rad povedal“ — se je oglašil neki možakar, „da potrebujemo Slovenci korajžne moške, ne samo kimovce. Še v ribnjakih je potrebno nekaj ščukov, če so samo karpi med seboj, — se zasmradajo in so za nič!! Tudi mi moramo peti „le vkup, le vkup uboga gmajna“, pa nam mora biti vse ego, če so eni beli al pa črni, rudeči ali plavi, samo da so iz naše gospodarske kmečke zveze. Takih ljudi, kakor nam jih je dosedaj dajala in ponujala „Bauernschaft“ in pa gospodski „Bauernbund“, ne maramo več, pa je konec!“ Te odločne besede so tako užgale, da meni nič ni bilo treba še kaj dostaviti.

Svoj čas si je kmet v najhujši stiski hotel pomagati s cepcem, z vilami in sekuro, pa je bil preslab, sedaj pa je volilni listek boljše in močnejše orodje! In še toliko korajže ni treba kakor svoj čas. Eno pa je treba kakor svoj čas in vedno, če se hoče kaj doseči: Skupno pomagati skupnim interesom, s kmetisko korajžo in edinostjo, ne pa cincati, ostati za pečjo in se leno vprašati: „Čemu!“ Rožan

Tržno poročilo

Na celovškem trgu so v četrtek, 15. novembra 1951 prodajali krompir kg šil. 1.—, rdečo peso kg šil. 1.50 do 2.—, belo repo kg šil. 0.80 do 1.—, korenje kg šil. 2.50 do 3.—, kolerabo kg šil. 3.—, redkev kg šil. 1.50, peteršilj kg šil. 3.—, čebulo kg šil. 3.50, hren kg šil. 10.—, celer kg šil. 4.—, bele zeljate glave kg šil. 2.—, rdeče zeljate glave kg šil. 3.—, ohrovt kg šil. 3.—, pore kg šil. 3.—, solato kg šil. 5.—, karfiolo kg šil. 8.—, kisló zelje kg šil. 3.—, kisló repo kg šil. 2.50, jabolka kg šil. 2.— do 5.—, hruške kg šil. 3.— do 6.—, suhe hruške kg šil. 5.—, drobní orehi kg šil. 10.—, tankolupinasti, debeli orehi kg šil. 13.—, kokošja krma kg šil. 3.—, proso kg šil. 2.50, ješprenj (ričet) kg šil. 4.50, pšeno kg šil. 6.50 do 7.—, fižol kg šil. 4.50 do 5.—, ajdovo moko kg šil. 5.—.

RADIO PROGRAM

RADIO LJUBLJANA

Nedelja, 18. november:

7.00 do 8.00 Pester glasbeni spored — 8.15 Da boste ves dan dobre volje... (lahka slovenska orkestralna glasba) — 11.00 Od pravljice do pravljice — 11.30 Želimo vas razvedriti (pester spored priljubljenih melodij s plošč) — 12.40 Zabavna glasba — 13.10 Zeleni ste — poslušajte! — 13.10 Veseli zvoki (plošče) — 18.20 Uganite kaj igramo!

Ponedeljek, 19. november:

5.30 do 7.30 Pester glasbeni spored s plošč — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Stari mojstri zabavne glasbe — 14.10 Slovenske narodne in umetne pesmi — 15.30 Šolska ura za nižjo stopnjo — 17.10 Italijanske popevke — 17.50 Simfonični orkestri izvajajo lahko glasbo — 18.20 Jezikovni pogovori — 18.30 Umetne pesmi poje zbor SKUD „Slava Klavara“ iz Maribora — 19.40 Zabavna glasba.

Torek, 20. november:

5.30 do 7.30 Pester glasbeni spored — 6.40 Gospodinjski nasveti — 12.00 Veseli zvoki — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Zeleni ste poslušajte! — 13.30 Zeleni ste — poslušajte! — 16.00 Popoldanski koncert — 18.30 Na harmoniko igra Vili Lokošek — 21.00 Svetovne in domače literarne novosti.

Sreda, 21. november:

5.30 do 7.30 Pester spored s plošč — 12.00 Popevke za dobro voljo — 12.40 Zabavna glasba — 13.00 Iz predalov pionirskega uredništva — 14.00 Pregled knjižnega trga — 14.10 Koncert lahke glasbe — 15.30 Zeleni ste — poslušajte! — 18.00 Igra Zabavni orkester Radia Ljubljana — 18.30 Gospodarska oddaja — 19.00 Diskusija o sodobnih vprašanjih — 19.15 Baletna glasba — 19.40 Zabavna glasba — 22.15 Eksotične melodije.

RADIO SCHMIDT

„Hita malega človeka“

Radio-aparati za vsakogar (obroki po dogovoru) - elektro material, žarnice za domačo uporabo in prodajo - Moderna reparaturna delavnica - Studio za snemanje na plošče.

Celovec, Bahnhofstrasse 22. Tel. 29-48

KINO PREDSTAVE

GELOVEC

Carinthia

Od 16. do 22. novembra:

„Der letzte Bandit“ (barvni film)

Dne 18. novembra ob 14. uri pravljica predstava:

„Dornröschen“

Peterhof

Od 16. do 19. novembra:

„Glühende Erde“

Dne 18. novembra: ob 10. in 14. uri izredne predstave:

„Überfall auf die Olive Branch“

Od 20. do 22. novembra:

„Lady Hamilton“ (barvni film)

KRIVA VRBA

Dne 17. in 18. novembra:

„Der Todesreifen“

VRBA

Dne 18. in 19. novembra:

„Rausch einer Nacht“

BOROVLJE

Od 17. do 19. novembra:

„Wirbel um Mitternacht“

nje udarijo, a sovražnik je zopet vestno čakal na pravo priliko in ukaz svojega poveljnika. — — —

Pod Rožnico sta bili v tem času zopet Zalika in Almira na straži. Obedve sta molčali zamišljeno. Naposled je vzdramila Almira svojo tovarišico, rekoč:

„Za Mirka se bojim. Meni se dozdeva, da bodo dobili Turki Gradišče v svojo oblast. Tedaj pa so kristjani izgubljeni; vsi se nikakor ne morejo rešiti skozi podzemeljski izhod.“

Zala je globoko vzdihnila pri teh besedah. Verjetno se ji je zdelo, kar je trdila Almira. A vendar se je tolažila, rekoč:

„Bog bo pomagal kristjanom. Ako so vsi hrabri in jih nihče ne izda, se bodo vzdržali na Gradišču. Ozidje je močno in visoko. Možje so pogumni in vztrajni. Z božjo pomočjo bodo oteli sebe in potem tudi nas.“

Zaline besede so pretresle Almira. Kri ji je šinila v blede lice, a mrak je tovarišici zakrival to izpremembo.

„Tudi jaz menim,“ odvrne Almira, „da ne more priti sovražnik preko ozidja na grad. Ali bojim se, da bi našel Turek podzemeljski vhod v Svatnah, o katerem mi je čestokrat pravil — Mirko.“

„Tega se ni bati,“ odgovori naglo Zala. „Železna vrata so tako skrita, da jih nihče ne najde. Ona so zazidana. Ako pa hoče kdo priti do njih, mora prekopati steno v Strelčevi kleti. A še potem ne pride do vhoda. Zakaj duri se ne morejo zlahka prebiti. Tako so močne in debele. Mislim tedaj, da so naši sosedje z Mirkom vred varni. In celo, če bi sovražnik prišel preko zidovja na Gradišče, se morejo kristjani vendar rešiti skozi tajni izhod.“

Nato se je storila trda noč. Na stražo je prišel oče

Serajnik, ženski pa sta se podali v votlo pečino k zaželenemu počitku.

Almira ni našla nocoj miru. Težko je pričakovala polnoči. O polnoči pa se je ukradla tajno iz skrivališča, ne da bi jo dremajoči stražnik opazil, in se je splazila po strmini doli v globočino.

Ravno v tem času pa je tudi korakala majhna straža proti Rožnici. Z njo je bil Tresoglav. Prišedši do zaznamovanega mesta, se je ustavilo oboroženo spremstvo. Tresoglav je šel k rovu in pričakoval ondi svojo hčer.

Kmalu je prilezla Almira do njega. Dolgo sta se pogovarjala oče in hči. Naposled je še pristavila deklica:

„Tale ključ je od tajnih vrat v Strelčevi kleti. Skrival ga je oče Serajnik. Zalika mi je, nič hudega sluteč, naznala mesto, kjer je bil skrit.“

Ali glejte, oče, da dobite Mirka in najodličnejše kmete žive v svojo oblast. Z žuganjem jih lahko prisilite, da vam sami izročijo Mirkovo nevesto. A on je potem moj, in vse je v naših rokah!“ —

Pol ure pozneje se je vnel po vseh krajih okoli ozidja na Gradišču hud boj. Turki so z vsó močjo naskakovali zidovje. Nekateri so metali zastrupljene (otrovljene) puščice na kristjane v tabor. Drugi so prislanjali lestvice ob zid, da splezajo v grad, ali so pa podkopavali zidovje, da si napravijo vhod.

A ves trud in napor ni mogel pridobiti sovražniku Gradišča; zakaj kristjani so se hrabro in vztrajno branili.

Mirko in njegov prijatelj Štefan sta bila na najnevarnejšem mestu. Bojevala sta se kakor ljuta leva. Puščice so švigale mimo njiju, toda nista se brigala za turško orodje.

Zaupala sta sredi smrtné nevarnosti — božji milosti.

Marsikateri kristjan se je že, smrtno zadet, zgrudil blizu njiju na tla. Bati sta se jela, da proderejo Turki kmalu skozi zidovje na Gradišče. Zakaj na več krajih so ga že bili podkopali, in tam pa tam se je jelo udirati. A veliki pogum in neustrašljiva hrabrost Mirkova je poglala zopet sovražnika iz predora nazaj v šatorišče.

A kakor bi trenil, nastane v gradu, po dvorinah in kleteh krik in klic, jok in stok. Strašen bojni hrup se vzdigne vzadi za Mirkom. V istem trenutku prileti Strellec ves brez sape k naši četi ter vzklikne obupno proti Mirku in tovarišem:

„Izdani smo. Sovražnik je prodril skozi podzemeljski hodnik na Gradišče. Železna vrata so se kar sama odprla. Prve straže so posekali, a potem se je moralo vdati vse. Grad je v turških rokah. Pojdite na pomoč! Rešite nas!“

Mirka izpreleti groza in strah. Hoče k svojim, a v tem hipu ga napade od vzadi velika turška četa. Zdaj se vname hud boj, mesarsko klanje. Ali kristjani so bili kmalu premagani; zakaj od vseh strani je prihrul zdaj sovražnik tudi preko zidovja na Gradišče. Za našega kmeta ni bilo več rešitve. Kdor se ni hotel vdati, je moral umreti takoj na mestu.

Mirko se je sprva ljuto branil s svojimi tovariši. Ali v kratkem jih je mnogo popadalo pod krutimi meči in naposled se je zgrudil tudi Mirko, naš poveljnik, nezavesten na tla. Hud udarec po glavi ga je omamil. Ko pa vidijo kristjanski boritelji, da je njih poveljnik zadet, jim upade pogum in hrabrost. Vdali so se... Na Gradišču je bil sedaj Turek gospodar. (Dalje)